

Brzezia Łąka. 21 listopada 2024 r.

dr hab. prof. UWr Leszek Pułka
Instytut Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej
Wydział Komunikacji Społecznej i Mediów
Uniwersytet Wrocławski
Ul. Joliot Curie 15
50-383 Wrocław

Recenzja

rozprawy doktorskiej mgr Magdaleny Kamińskiej

Polska prasa muzyczna przed transformacją ustrojową na przykładzie „Non Stop”.

Analiza czasopisma w latach 1972–1990

Uchwała Rady Dyscypliny Nauk o Kulturze i Religii Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Gdańskiego powołała mnie na recenzenta pracy doktorskiej mgr Magdaleny Kamińskiej *Polska prasa muzyczna przed transformacją ustrojową na przykładzie „Non Stop”. Analiza czasopisma w latach 1972–1990* przygotowanej pod opieką promotorską dr. hab. prof. UG Mai Chaćńskiej (wraz z promotorką pomocniczą dr Dominiką Bartnik-Świątek). Przedstawiam zatem recenzję składającą się z pięciu części: 1. temat i zakres pracy; 2. cele badawcze i metodologia badań; 3. struktura formalna i strona warsztatowa pracy; 4. ocena merytoryczna pracy; 5. wnioski i konkluzje wymagane przez obowiązujące przepisy prawne.

1. Temat i zakres pracy

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska magister Magdaleny Kamińskiej dotyczy badań medioznawczych, użyjmy zatem na początku języka publicystycznego – praca *Polska prasa muzyczna przed transformacją ustrojową na przykładzie „Non Stop”. Analiza czasopisma w latach 1972–1990* ma dwie niepodważalne zalety: po pierwsze jest autorską, niezwykle obszerną, liczącą 373 strony monografią dedykowaną nieco zapomnianemu tytułowi (i prasie muzycznej), gustom muzycznym i kulturze (czy też subkulturze) ludzi młodych – objętość, która na tle czytanych przez mnie rozpraw doktorskich jest współcześnie rzadkością, a po drugie, pomijając monograficzny monumentalizm, dysertację dobrze się czyta, co jest jeszcze większym ewenementem na tle postmodernistycznej nowomowy naukowej. Wywód naukowy przeprowadzono klarowną polszczyzną, a klasyczne metodologie medioznawcze wykorzystano

Py 1

efektywnie i celowo. To ważne pozytywy przedstawionej rozprawy, nawet jeśli Autorka ulega niekiedy pewnej swawoli interpunkcyjnej. Praca w wersji „do druku” wymagałaby także większej staranności redakcyjnej – niektóre z opinii bywają powtarzalne. Ale to drobiazgi.

Temat pracy ma charakter interdyscyplinarny i jest nie tylko medioznawczą analizą wartości czasopisma „Non Stop”, lecz i historyzującym, wspartym odniesieniami do socjologii kultury omówieniem przemian życia społecznego w czasach późnego PRL-u. Oczywiście, zdelimitowanym w tytule do konkretnych dat, lecz w rozdziale poświęconym historii prasy muzycznej w Polsce wielu epok umocowanym w zgrabnie podanych kontekstach kulturowych i politycznych. Tym samym nie jest to realizacja wyabstrahowanego, pozbawionego kontekstów prasoznawczego tematu badawczego, lecz starannie przemyślana historia przemian duchowych epoki, estetyki prasy, gustów i kultury muzycznej, która wspiera podjętą analizę medioznawczą.

Należy podkreślić dużą swobodę badawczą i merytoryczne kompetencje autorki w realizacji tak rozległej historii prasy muzycznej i udatnie interpretowanego kontekstu społeczno-kulturowego. Konceptualizacja tematu jest przekonująca. Doktorantka skorzystała z obszernej literatury naukowej dotyczącej gatunków prasowych oraz wysublimowanej teorii kultury współczesnej.

2. Cele badawcze i metodologia badań

We *Wstępie* doktorantka deklaruje, że celem dysertacji było „wykazanie roli prasy muzycznej w kształtowaniu kultury muzycznej przed transformacją ustrojową”. Materiałem badawczym stało się czasopismo „Non Stop” oraz obszerna liczba innych tytułów prasy muzycznej, które stanowiły kontekst wybranego materiału badawczego. Podstawowe pytania badawcze dotyczyły rekonstrukcji rynku prasy muzycznej w Polsce przed i po transformacji ustrojowej, treści przekazywanych w gatunkach swoistych dla prasy muzycznej przez periodyk „Non Stop”, określenia funkcji czasopisma muzycznego w kształtowaniu formatu pisma i gustów muzycznych (i szerzej kulturowych) jego odbiorców. Materiałem badawczym poddanym analizie zawartości był komplet numerów czasopisma. Doktorantka skorzystała m.in. z socjokulturowej teorii komunikacji, z teorii „pola dziennikarskiego” Pierre’a Bourdieu w opisie kontekstów funkcjonowania prasy muzycznej (i roli muzyki w ogóle), z konceptu gatunków dziennikarskich oraz analizy zawartości mediów. Należy uznać, że każdą z tych metodologii zastosowano funkcjonalnie i efektywnie.

3. Struktura formalna i strona warsztatowa pracy

Realizacji założonego celu badawczego i weryfikacji hipotez badawczych podporządkowana została logiczna struktura formalna pracy. Rozprawa liczy 373 strony komputeropisu, który po stronie tytułowej, dedykacji i spisie treści obejmuje tekst właściwy (s.7–351), bibliografię (s.352-361), spis tabel i fotografii (s.362-363), aneks dot. składu redakcji i współpracowników (s.364-368) oraz streszczenia w języku polskim i angielskim.

Kompozycja dysertacji to cztery proporcjonalne względem objętości rozdziały poprzedzone wstępem i obdarzone zakończeniem. Pierwszy z nich to systematyzacja kwestii teoretycznych oraz metodologicznych. Autorka ze swadą przedstawia współczesne teorie komunikacji, metodologię analizy zawartości mediów oraz praktykowaną w rozdziale badawczym genealogię charakterystyczną dla prasy ze wskazaniem dystynkcji gatunkowych prasy muzycznej. W recenzowanym tekście znalazł się także klarowny wykład współczesnego stanu badań. W rozdziale drugim doktorantka definiuje i przypisuje historii polską prasę muzyczną – wydaje się, że ta część dysertacji jest szczególnie ważna dla czytelnika, bowiem oprócz narracji historycznej pojawia się w niej swoista rekonstrukcja kultury epoki. Ze względów poznawczych ważny jest także fragment ukazujący bogactwo wydawnictw niszowych, co trafnie wypełnia rozległość niewiedzy współczesnych użytkowników mediów o kompetencjach czytelniczych pokolenia babyboomersów i wchodzących wówczas do kultury milenialsów. Rozdział trzeci to obszerna charakterystyka przemian czasopisma w odniesieniu do polityki redakcyjnej oraz szczególnie cenna rekonstrukcja opinii czytelników „Non Stopu”. Można było w tym rozdziale nieco szczegółowiej odnieść się do niezwykle interesującej autoanalizy ostatniego okresu działalności „Non Stopu” dokonanej przez Mirosława Makowskiego (mr makowski), co z pewnością ubarwiłoby wywód doktorantki, tworząc niezwykle ciekawy background pragmatyczny. W rozdziale czwartym doktorantka efektywnie i efektownie, w sposób przejrzysty i uporządkowany przeanalizowała gatunki dziennikarskie oraz ich funkcje w opisywanym tytule.

4. Ocena merytoryczna pracy

Recenzowana rozprawa jest oryginalnym dziełem autorskim, które w wielu aspektach poznawczych wzbogaca dorobek polskiego medioznawstwa. Lektura przekonuje, że Autorka kompetentnie i merytorycznie porusza się w wyznaczonym polu badawczym, wykazując rozległą i rzetelną znajomość analizowanego materiału prasowego (i kulturowego). Praca w warstwie empirycznej została obszernie udokumentowana, a wzbogacenie jej dokumentami z epoki (skany stron i okładek) przydaje dysertacji ciekawy walor estetyczny i poznawczy – niezwykle

intrygująco czyta się po latach teksty, z których można zrekonstruować niezwykle skomplikowane gusta formacji kulturowej, do której był adresowany „Non Stop”. Strona dokumentalna recenzowanej dysertacji ma zatem niebagatelne znaczenie.

Doktorantka być może nie jest zdystansowana wobec przywoływanych źródeł metodologicznych, ale jej praca nie jest krytyczną teorią dyskursu medialnego, lecz bogatą monografią pisma muzycznego. Jeśli czegoś mi w tym obszarze brak, to precyzji w opisie zapowiadanych we wstępie „gustów i światopoglądu całego pokolenia Polaków” (s.7), co skutkuje pewną nadmierną syntetycznością pojmowania obrazu czytelników, by nie rzec jego stereotypizacją. Tymczasem analiza estetyki pisma, co doktorantka czyni, i analiza zawartości, a zwłaszcza narracja czytelnicy-redakcja wyraźnie podpowiadają, że był to odbiorca „wielokrotnie złożony” nie tylko w sferze gustów muzycznych. Kilka stron pełniej charakteryzujących ówczesne pokolenia (nie pokolenie) z pewnością wzbogaciłoby dysertację (przy równoczesnej eliminacji powtórzeń opinii na temat redaktorów, autorów i polityki redakcyjnej, które w tekście się zdarzają).

Niemniej doktorantka podjęła ważne zagadnienie badawcze, jasno określiła strategię poznawczą i efektywnie wypełniła lukę w wiedzy o polskiej prasie muzycznej. Uznaję, że jest to praca o wysokiej wartości poznawczej, która wnosi istotny wkład w rozwój nauki o mediach i kulturze popularnej.

5. Wnioski i wymagane przez obowiązujące przepisy prawne konkluzje

Odnosząc się do powyższych uwag, stwierdzam, że recenzowana rozprawa doktorska mgr Magdaleny Kamińskiej *Polska prasa muzyczna przed transformacją ustrojową na przykładzie „Non Stop”. Analiza czasopisma w latach 1972–1990* stanowi oryginalne rozwiązanie interesującego problemu badawczego, dowodzi ogólnej wiedzy teoretycznej i metodologicznej Autorki, co pozwoliło na samodzielne prowadzenie pracy naukowej. Praca spełnia zatem wymogi stawiane rozprawom doktorskim w stosownej ustawie o stopniach naukowych i tytule naukowym i tym samym może być przedmiotem dalszych etapów przewodu doktorskiego.



PS.

Myszę, że można jednak było odmienić nazwę tytułu prasowego w tytule dysertacji. *Polska prasa muzyczna przed transformacją ustrojową na przykładzie „Non Stopu”* jakoś lepiej brzmi w uchu.